

Jussinkankaan osayleiskaava- ja asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi

Siikajoki 2025

Tiivistelmä

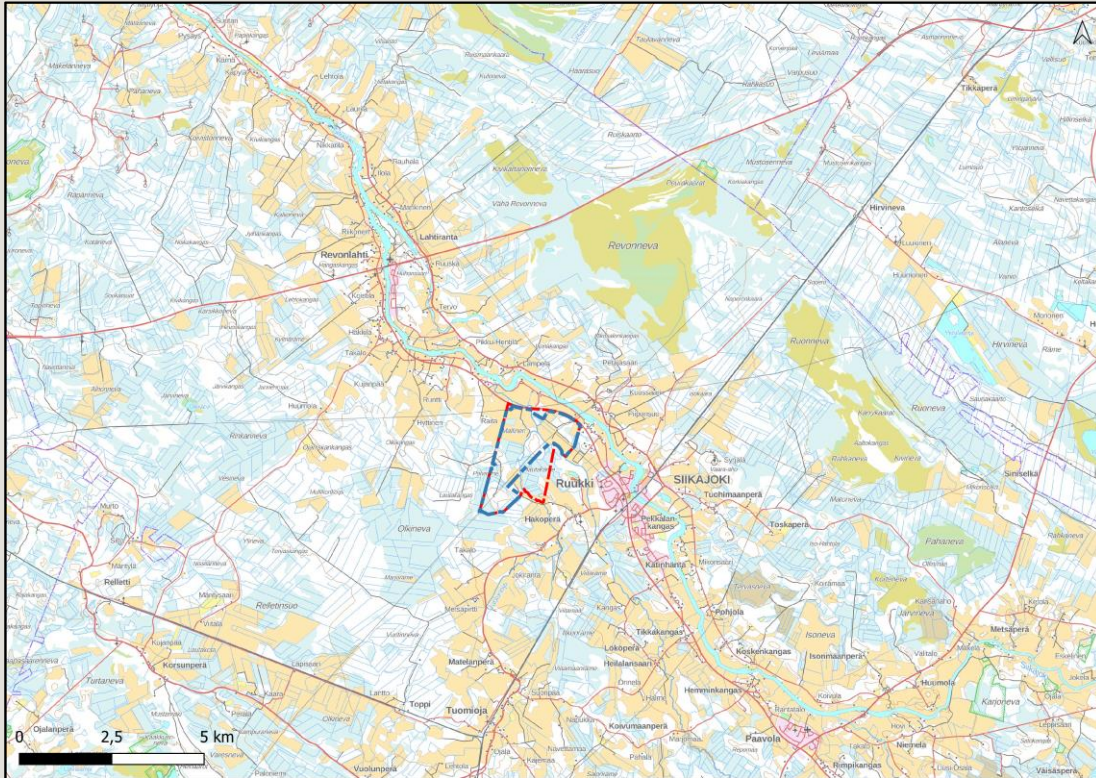
Sweco Finland Oy suoritti arkeologisen inventoinnin Siikajoen kunnan toimeksiannosta Jussinkankaan osayleiskaavan muutoksen ja laajennuksen sekä asemakaavan laadinnan tarpeisiin. Työt suoritettiin joulukuussa 2025. Osayleiskaava-alueen pinta-ala on noin 480 hehtaaria ja asemakaava-alueen pinta-ala on noin 370 ha.

Alueelta ei ollut aiemmin tunnettuja arkeologisia kohteita. Esiselvitysvaiheessa alueelta havaittiin useita Maanmittauslaitoksen 5p-aineistosta useita anomalioita sekä yksi mahdollinen myllyn sijainti 1800-luvun pitäjänkartassa. Maastotarkastuksen jälkeen kaava-alueelta tunnetaan neljä kiinteää muinaisjäännettä, joista kolme on tervahautoja ja yksi hiilimiilu.

Arkisto- ja rekisteritiedot

<i>Tutkimuksen tyyppi</i>	Arkeologinen inventointi
<i>Tutkimuksen peruste ja tavoite</i>	Jussinkankaan osayleiskaavan muutoksen ja laajennuksen sekä asemakaavan arkeologinen inventointi. Inventoinnin pohjalta on mahdollista tunnistaa arkeologiseen kulttuuriperintöön liittyvät mahdolliset suojelutarpeet ja kaavaratkaisun vaikutukset.
<i>Tutkimuksen tekijä</i>	Sweco Finland Oy, FM Laura Ohenoja (maastotyöt, raportointi), FM Alina Korte (taustatyöt, raportointi), FM Jani Vidgren (laadunvarmistus)
<i>Kenttätöön ajankohta</i>	09.12.2025
<i>Työn tilaaja</i>	Siikajoen kunta
<i>Alueen laajuus</i>	Yleiskaava-alue 480 ha, sisältää asemakaava alueen 370 ha
<i>Koordinaatti- ja korkeusjärjestelmä</i>	ETRS-TM35FIN, korkeus N2000
<i>Taustakartat</i>	Maanmittauslaitoksen Karttakuvapalvelun (WMTS) 12/2025 aineisto Maanmittauslaitoksen 5 p lidar
<i>Mittaustapa</i>	Garmin GPSMAP 67i
<i>Arkistointitiedot</i>	Alkuperäiset valokuvat: Sweco Finland Oy, Laura Ohenoja Raportti on toimitettu Oulun museo- ja tiedekeskukseen ja tilaajalle sekä arkistoitu Swecon laatujärjestelmän mukaisesti.
<i>Aiemmat arkeologiset inventoinnit</i>	Mika Sarkkinen. Inventointi 1997. Sami Viljanmaa. Siikajoen Saarikosken, Ruukin Asemanseudun sekä Jokivarren osayleiskaava-alueiden muinaisjäännettösinventointi 2010. Timo Jussila & Timo Sepänmaa. Siikajoki Revonlahden tuulipuiston ja Ruukin sähköaseman välisen uuden voimajohtokäytävän muinaisjäännettösinventointi 2014. Timo Jussila & Timo Sepänmaa. Siikajoki Ruukki, Jussinkangas-Vuolunoja voimajohtokäytävän Muinaisjäännettösinventointi 2014.

Kansikuva	Sähköaseman läheistä metsäaluetta. Kuvassa yksi 5p-laserkeilausaineistolla tunnistetuista painanteista, joka todettiin maastossa luontaiseksi.
------------------	--

Kartta 1. Selvitysalueen sijainti. Yleiskaava-alue on merkitty karttaan punaisella katkoviivalla ja asemakaava-alue sinisellä katkoviivalla.

Sweco Finland Oy
Projekti

Työnumero

Asiakas

Tekijä

Päiväys

Dokumentti

Y-tunnus: 2661738-3

Jussinkankaan osayleiskaava- ja asemakaava-
alueiden arkeologinen inventointi

25020558

Siikajoen kunta

Laura Ohenoja, Alina Korte ja Jani Vidgren

19.12.2025

Sweco_Siikajoki_Jussinkangas osayleiskaava- ja asemakaava-alueiden arkeologinen inventointi 2025.docx

Sisältö

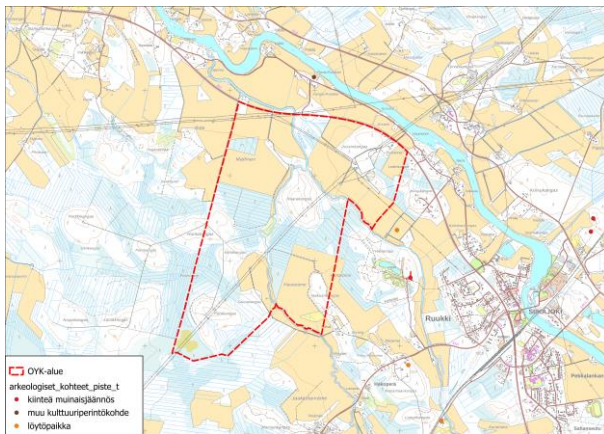
	Tiivistelmä.....	2
	Arkisto- ja rekisteritiedot.....	2
1	Johdanto.....	5
1.1	Sijainti ja ympäristö.....	5
1.2	Tehtävä.....	7
1.3	Menetelmät.....	8
2	Tausta ja tutkimushistoria.....	10
3	Havainnot.....	12
4	Kohdetiedot.....	17
4.1	Vuolunojan haara.....	17
4.2	Honkikangas.....	19
4.3	Peräkangas 1.....	21
4.4	Peräkangas 2.....	23
5	Yhteenveto ja johtopäätökset.....	25
6	Lähteet.....	26

1 Johdanto

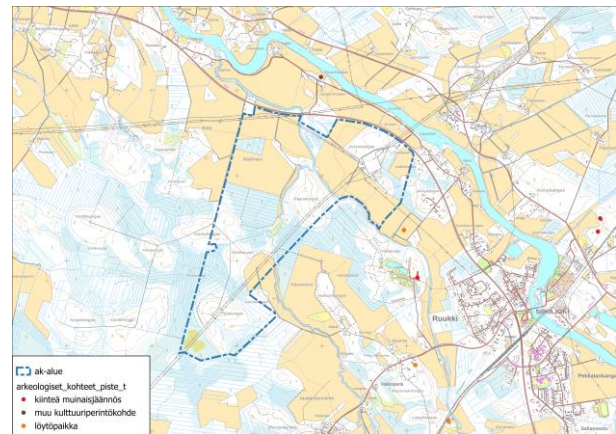
Siikajoen Jussinkankaan alueelle suunnitellaan uutta teollista toimintaa Ruukin yrityspuisto Oy:n aloitteesta. Alueelle laaditaan asemakaava sekä strateginen yleiskaavallinen tarkastelu. Siikajoen kunnan tavoitteena on kehittää alueelle energiakäänteen ja vihreän energian hankkeiden teollisuusalue. Arkeologinen inventointi suoritettiin Siikajoen kunnan toimeksiannosta kaavan laadinnan tarpeisiin. Osayleiskaavan muutoksen ja laajennuksen alueen pinta-ala on noin 480 ha. Kaava-alue pitää sisällään samalle alueelle laadittavan asemakaava-alueen, joka on kooltaan 370 ha.

Inventoinnin valmistelussa määriteltiin ne alueet, jotka ovat lähtöaineiston pohjalta todennäköisimpiä alueita muinaisjäännösten sijoittumiselle, ja joihin inventoinnissa keskityttiin.

Alueelta ei tunnettu ennen inventointia arkeologisia kohteita. Selvitysalueella dokumentoitiin neljä kiinteää muinaisjäännöstä.

Kartta 2. Jussinkankaan osayleiskaava-alue ja tunnetut arkeologiset kohteet ennen vuoden 2025 inventointia.

Kartta 3. Jussinkankaan asemakaava-alue ja tunnetut arkeologiset kohteet ennen vuoden 2025 inventointia.

1.1 Sijainti ja ympäristö

Jussinkankaan kaava-alue sijaitsee noin kahden kilometrin etäisyydellä Ruukin taajamasta luoteeseen hyvien liikenneyhteyksien varrella seututie 807 varrella. Tutkittavan alueen pinta-ala on noin 480 hehtaaria.

Alueen koillisosassa sijaitsee Fingridin sähköasema, josta risteää kolmeen eri suuntaan voimajohtokäytäviä. Yksi kulkee kohti lounasta kaava-alueiden halki. Kaava-alueilla ojitetut suot ympäröivät metsäsaarekkeitä, joille johtaa metsäautotiet. Alueen läpi virtaa Siikajoesta erkaneva Vuolunojan uoma. Siikajoen rantaan on alueen pohjoispäädystä noin 600 metriä. Metsäsaarekkeet kasvavat suurimmaksi osaksi kuusta ja mäntyä, muutamassa kohdassa, kuten Honkikankaalla on hakkuuaukiota ja laikutusta. Metsiä ovat pääasiassa kasvatus-/hoitometsiä. Yleiskaava-alueen pinta-alasta hieman alle puolet on peltoja. Laajoja peltoalueita sijaitsee etenkin selvitysalueen pohjoisosassa ja kaakkoisnurkassa.

Selvitysalueella suoalueiden välissä sijaitsevien metsäsaarekkeiden korkeus on noin 45–52,5 metriä merenpinnan yläpuolella (m mpy). Lähiseutujen kivikautiset asuinpaikat

sijaitsevat suurimmaksi osaksi 47–52,5 m mpy välillä. Selvitysalue on ollut meren rannalla maan noustessa noin 2750 eaa eli neoliittisen kivikauden lopussa.

Geologian tutkimuskeskuksen maaperäkartojen (GTK Maankamara) perusteella selvitysalueella on sekä sara- että rahkaturvetta suoalueilla, karkeaa hietaa ja hiekkamoreenia pelloilla ja metsäalueilla. Alueella on myös sekalajitteista maata, jonka päälaajite ei ole selvillä.

Kuva 1. Lähies puolet selvitysalueesta on ojitettuja kosteikkoja.

Kuva 2. Peräkankaan metsä on nuorta tasaikäistä mäntymetsää. Alueella risteilee metsäkoneen ajouria.

Kuva 3. Vuolunajan vartta.

Kuva 4. Honkikankaan alueella mänty-kuusimetsää.

Kuva 5. Pohjoisessa ja kaakossa sijaitsee isoja peltopalstoja.

Kuva 6. Koillisessa sijaitseva sähköasema.

Kuva 7. Selvitysalueen poikki kulkeva voimajohtokäytävä.

1.2 Tehtävä

Jussinkankaan osayleiskaava- ja asemakaava-alueiden tarkoituksena on turvata läheisen Fingridin sähköaseman mahdollinen laajeneminen ja toiminta, sekä mahdollistaa samalla vihreän siirtymän ja teollisuuden hankkeiden kehittäminen. Alueelta ei ennen inventointia tunnettu muinaismuistolain suojelema kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita arkeologisia kohteita.

Pohjois-Pohjanmaan vastuumuseo Oulun museo- ja tiedekeskus on antanut lausunnon sekä asemakaavahankkeesta että yleiskaavan muutoshankkeesta 1.12.2025 (diar. OUKA/12029/10.02.01/2024 & OUKA/16292/10.02.01/2025). Lausunnoissa museo edellyttää, että inventoinnissa otetaan huomioon muuttuvan maankäytön alueet ja tarkastetaan arkeologisesti potentiaaliset paikat. Mahdollisille uusille kohteille tulee myös tehdä aluerajaus ja inventoinnissa on käytettävä ajantasaisinta laserkeilausaineistoa.

Selvityksen tavoitteena oli luoda kuva alueella mahdollisesti säilyneistä arkeologisista kohteista, jotta on mahdollista tunnistaa muinaisjäännöskohteisiin liittyvät mahdolliset suojelutarpeet ja kaavaratkaisun vaikutukset arkeologiseen kulttuuriympäristöön.

1.3 Menetelmät

Taustaselvitysvaiheessa perehdyttiin suunnittelualueen lähistön tutkimushistoriaan ja vanhaan kartta-aineistoon. Lähteenä käytettiin Museoviraston ylläpitämää kulttuuriperinnön palveluikkunaa, historiallisia ilmakuvia ja Kansallisarkiston digitoituja vanhoja karttoja. Suunnittelualueelta hankittiin Maanmittauslaitoksen 5 p LIDAR-aineisto, joka on tuotettu vuonna 2025. Sen perusteella etsittiin mahdollisia havaintokohteita, kuten erilaisia uria, kuoppia, maaston keinotekoisia tasauksia tai kohoumia, joko yksittäin tai erilaisia kokonaisuuksia muodostaen. Laserkeilausaineistosta havaitut anomaliat olivat kuoppakohteita, painanteen kaltaisia muodostumia, mahdollisia tervahautoja ja hiilimiilu sekä muutamia vallea ja kohoumia.

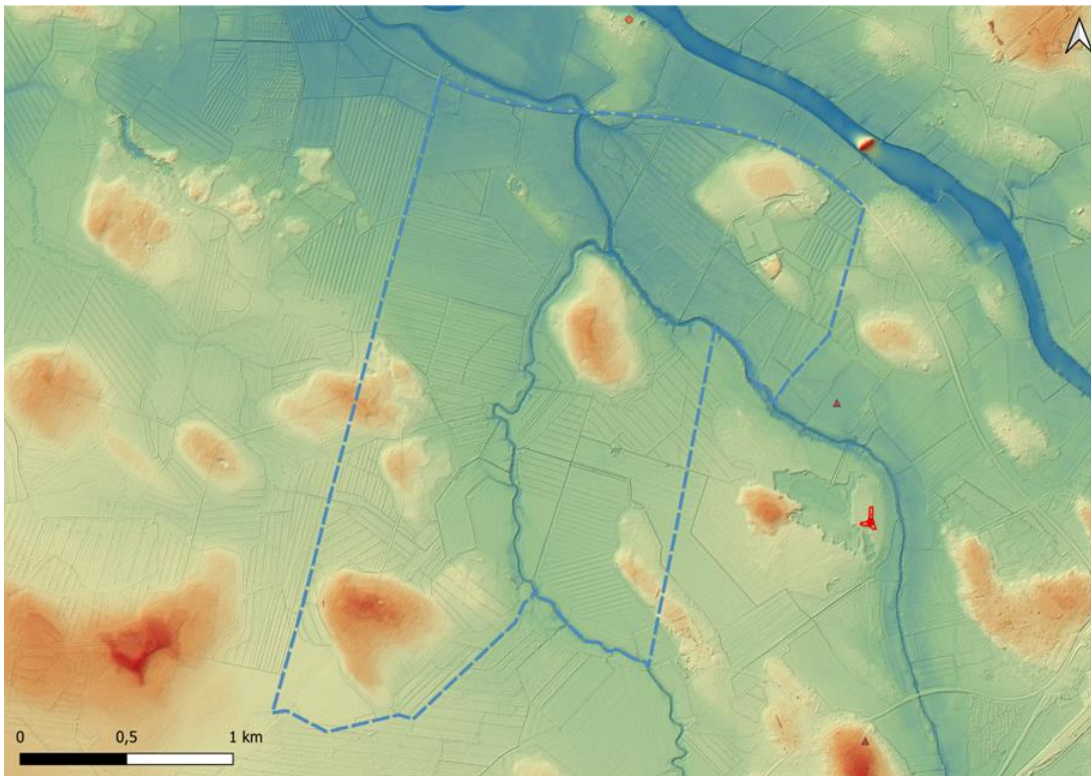
Tämän lisäksi taustaselvitysvaiheessa määriteltiin korkeuskäyrien ja topografian, GTK:n maaperätietojen ja tutkimushistorian pohjalta arkeologisesti potentiaaliset alueet, jotka tarkastettiin maastossa. Kenttätöiden suunnittelua ohjasi myös alueelta tunnettujen historiallisten karttojen tarkastelu, joista havaittiin yksi potentiaalinen kohde, mahdollinen myllyn paikka Vuolunojan haaran läheisyydessä. Tämän lisäksi tunnistettiin soiset, viime aikoina muokatut tai muuten arkeologisen kohteiden löytämisen kannalta epäsuotuisat alueet, jotka jätettiin kenttätarkastelun ulkopuolelle.

Maastossa käytiin läpi taustaselvityksessä esiin nousseet potentiaaliset maastonkohdat ja anomaliat, lukuun ottamatta ojitettuja kosteikkoja ja suoalueita.

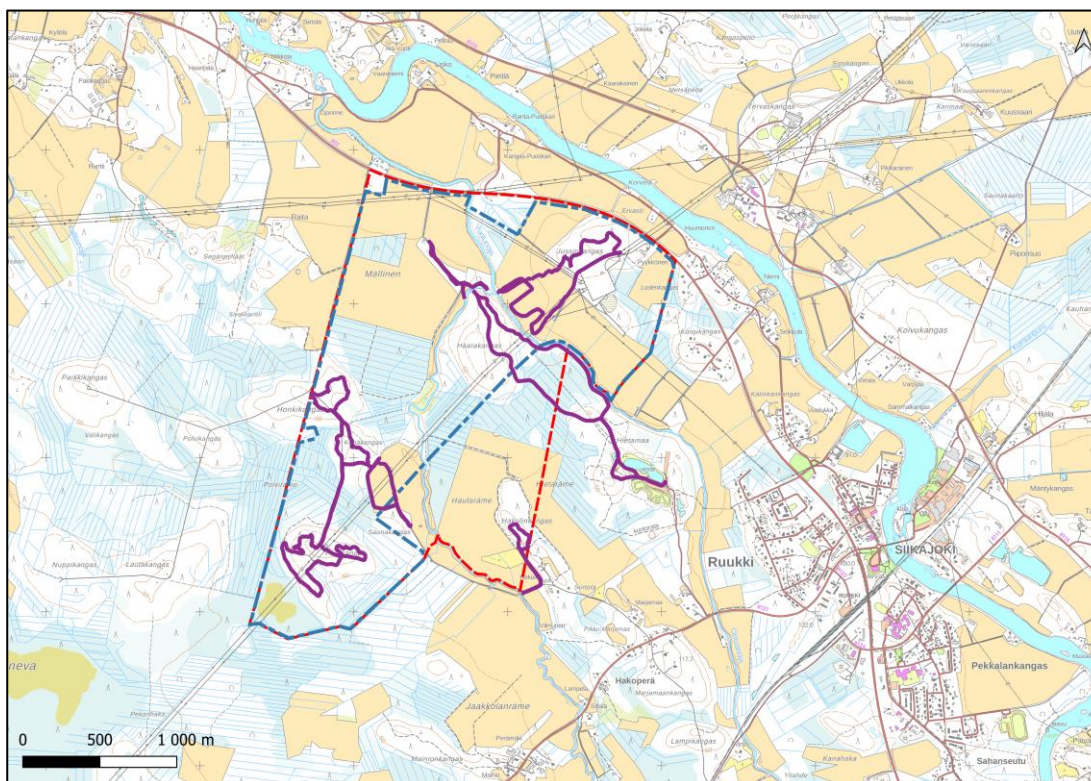
Maastossa havainnoitiin ympäristön topografiaa sekä maanpinnalle erottuvia rakenteita. Potentiaalisiksi katsotuilla alueilla otettiin kairalla maanäytteitä. Maastossa tehdyt havainnot dokumentoitiin valokuvin ja muistiinpanoin. Arkeologisten kohteiden sijaintitiedon sekä maastossa kuljetun reitin tallentamiseen käytettiin käsi-GPS-laitetta (Garmin GPSMAP 67i), jonka mittatarkkuus on noin 5–10 metriä.

Maastokäynnin hetkellä maassa oli noin 2–5 cm lunta. Avoimilla paikoilla, kuten pelloilla lunta oli hieman enemmän, kun taas metsäisillä alueilla maassa oli hieman vähemmän lunta. Lämpötila oli muutaman asteen plussan puolella ja lumi oli märkää ja hieman painunutta. Maaston muodot olivat hyvin erotettavissa. Erilaiset, kuopat, kohoumat ja painanteet erottuivat maastossa selkeinä. Maassa ei ollut routakerrosta, joten maanäytteiden otto onnistui hyvin. Kaikista esiselvityksessä tehdyistä painennekohteista otettiin maastossa maanäyte.

Pellot olivat heinällä, joten niillä pintapoiminta ei olisi ollut kasvillisuuden vuoksi mahdollista ilman luntakaan.

Kartta 4. Ote Maanmittauslaitoksen 5p-laserkeilausaineistosta tuotetusta kartasta.

Kartta 5. Maastossa kuljettu reitti.

2 Tausta ja tutkimushistoria

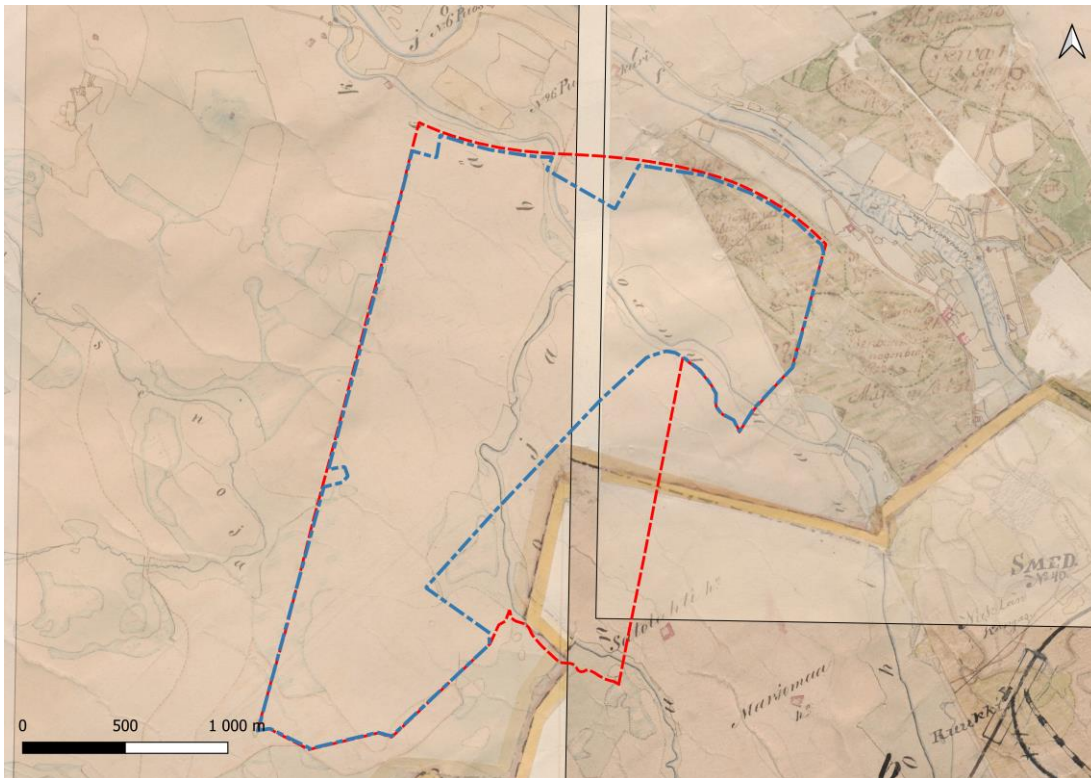
Siikajoen alueella on suoritettu täydennysinventointi vuonna 1997, jonka tarkoituksena oli tarkastaa tunnetut muinaisjäännökset ja ajan puitteissa pyrittiin paikantamaan aiemmin tuntemattomia kohteita. Vuonna 2010 Siikajoen kunnassa on suoritettu myös osayleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi Saarikosken, Ruukin Asemanseudun ja Jokivarren alueilla. Tässä inventoinnissa havaittiin useita uusia muinaisjäännös- ja kulttuuriperintökohteita Siikajoen varren alueilta. Inventointi kattoi osittain hankealueen itäreunaa, mutta valtaosalla hankealuetta ei ole tehty arkeologista inventointia.

Kaava-alueen pohjoisosassa kulkevan kilometrin pituisen voimajohdon linja on inventoitu vuonna 2014 Mikroliitti Oy:n toimesta. Mikroliitti Oy on suorittanut inventoinnin myös Ruukin sähköasemalta Revonlahden tuulipuistoon johtavan voimalinjan alueella vuonna 2014. Inventoitu linja kulki nykyistä voimajohtoa pitkin aivan kaava-alueen luoteiskulman poikki. Kummassakaan inventoinnissa ei havaittu merkkejä arkeologisesta kulttuuriperinnöstä

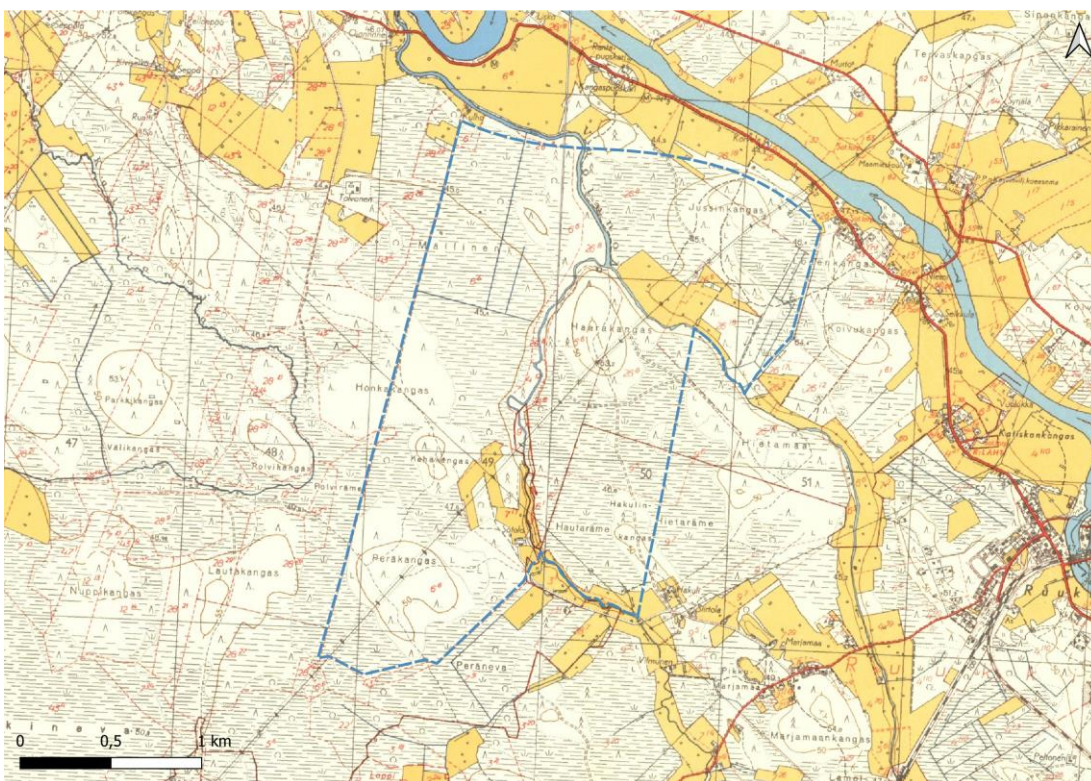
Kaava-aluetta lähimmät arkeologiset kohteet ovat löytöpaikka *Koivukangas SW* (mj-tunnus 708040024), kivikautinen asuinpaikka *Hietamaa* (708010027), kivikauden löytöpaikka *Marjomaa* (708040048) ja historiallisen ajan kylätontti *Puoskari* (1000048443), jotka sijaitsevat kaikki 0,2–1,5 km päässä alueen kaakkoispuolella. Kaava-alueen länsiluoteispuolelta alkavat suuret suoalueet, joiden takana lähin kiinteä muinaisjäännös on 5 km päässä sijaitseva *Relletinsuo* (1000048447). Paikalta tunnetaan tervahauta ja tervakämpän kiukaan jäännös.

Kaava-alueen eteläpuolella Siikajoen varressa sijaitsee Ruukin historiallisen teolliskylän paikka. Ruukin historian mainitaan alkaneen jo vuonna 1672, kun paikalla oli Pietari Brahen aikana perustettu potaskatehdas (siikajoki.fi). Lasin ja saippuan valmistukseen käytettävää potaskaa eli koivutuhkaa kuljetettiin Siikajokea pitkin. Siikajoki on toiminut pitkään myös sahateollisuuden kuljetusväylänä.

Vuoden 1846 pitäjänkartassa selvitys on asumaton metsää ja suota, jonka poikki Vuolunoja virtaa. Koillisnurkassa on sijainnut peltoa. Pitäjänkartassa yhteen Vuolunojan haaran läheisyyteen, mutkan kohtaan on merkattu vesimyllyn paikka. Asutus on keskittynyt Siikajoen varteen. Vuoden 1953 peruskartalla alueella on hieman peltoa kaava-alueen kaakkois- ja koillisosassa. Historiallisten ilmakuvien perusteella selvitysalueen luoteisosa on jo vuonna 1948 ollut ojitettua suota. Vuoden 1972 ilmakuvassa on havaittavissa, että lähes koko selvitysalue on ojitettu.

Kartta 6. Ote kaava-alueiden sijoittumisesta vuoden 1846 pitäjänkarttoille 2443 05+02+06 la.* -/- - Paavola, 2443 02 la.* -/- - Siikajoki, Revonlahti ja 2443 05+06 la.* -/- - Siikajoki, Revonlahti.

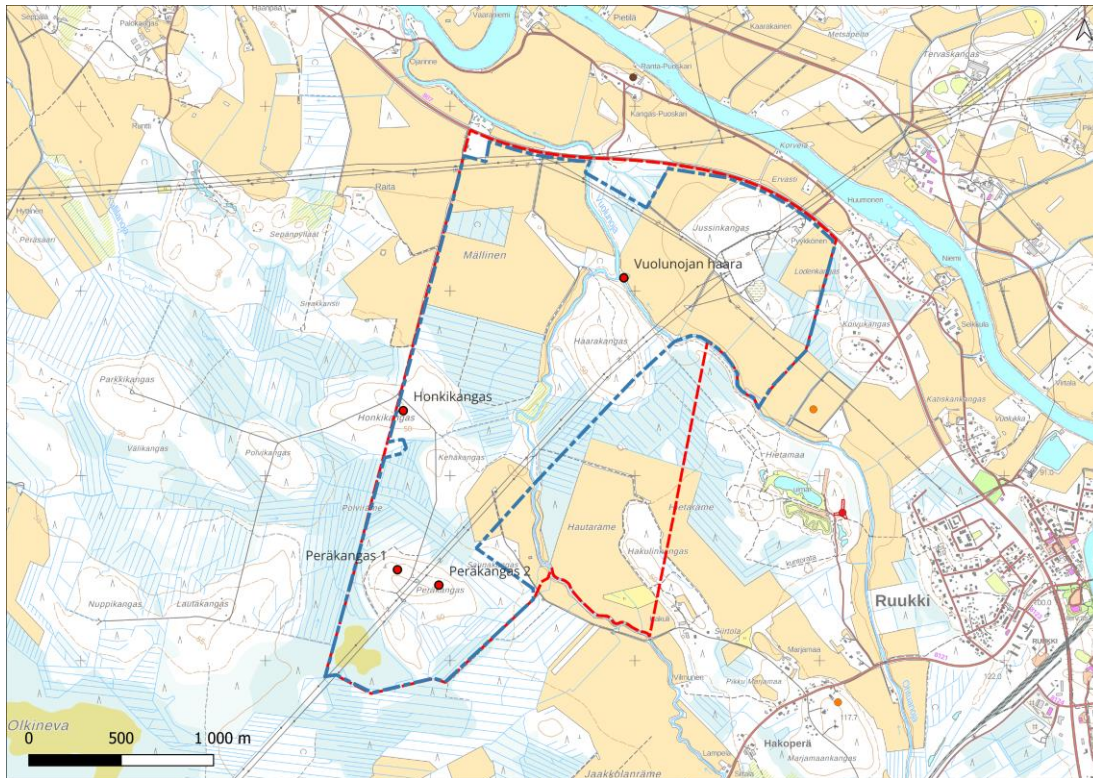

Kartta 7. Ote kaava-alueen sijoittumisesta Maanmittauslaitoksen vuoden 1953 peruskartalle.

3 Havainnot

Maanmittauslaitoksen 5p-laserkeilausaineistosta tunnistettiin neljä mahdollista tervahauta/hiilimiilukohdetta. Maastossa kaksi Honkikangas ja Peräkangas 1 todettiin tervahautoiksi ja Peräkangas 1 hiilimiiluksi. Vuolunojan haara muistuttaa kohteena erittäin paljon tervahautaa, lukuun ottamatta halssin ojakaivantoa. Kohteen alueelta otettiin useita maanäytteitä, mutta yhdestäkään ei havaittu hiiltä. Tästä huolimatta kohteen sijainnin ja jäännösten perusteella tultiin lopputulokseen, että kyseessä on mahdollisesti tervahauta, mutta se ei ole jostain syystä päätynyt käyttöön. Kohdetta ehdotetaan kiinteäksi muinaisjäännökseksi, koska kaivannon ikä maanäytteiden ja ympäröivän puuston perusteella on kohtalaisen vanha.

Nro	Kohde	Laji	Tyyppi	Sijainti ETRS-TM35FIN	mj-tunnus
1	Vuolunojan haara	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	P: 7174073 I: 406941	uusi kohde
2	Honkikangas	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	P: 7173353 I: 405747	uusi kohde
3	Peräkangas 1	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, tervahaudat	P: 7172493 I: 405715	uusi kohde
4	Peräkangas 2	kiinteä muinaisjäännös	työ- ja valmistuspaikat, hiilimiilut	P: 7172409 I: 405939	uusi kohde

Kartta 8. Kaava-alueet ja tunnetut arkeologiset kohteet inventoinnin 2025 jälkeen.

Maastossa tarkastettiin yhteensä 18 esiselitysvaiheessa tehtyä havaintokohdetta. Kuoppakohteet osoittautuivat moderneiksi. Ne olivat jyrkkäprofiilisia ja selväpiirteisiä. Maasto oli pääosin kivistä ja monissa kuoppakohteissa isompia kiviä oli siirrelty niiden reunoille. Selvitysalueen luoteisosassa sijaitsevat pari kuoppakohdetta liittyivät maanottoon.

Kuva 8. Sähköaseman läheisyydessä sijaitseva moderni kuoppakohde. Kuopan pohjalla ja sen reunoilla on kiviä.

Kuva 9. Selvitysalueen luoteisosan hiekkakuoppa.

Laserkeilausaineistolla havaitut kummut ja kohoumat olivat metsänhakuuseen liittyviä hakkuujätteen kasoja tai moderneja maavalleja.

Kuva 10. Hakkuujätekasoja selvitysalueen eteläosassa Peräkankaalla.

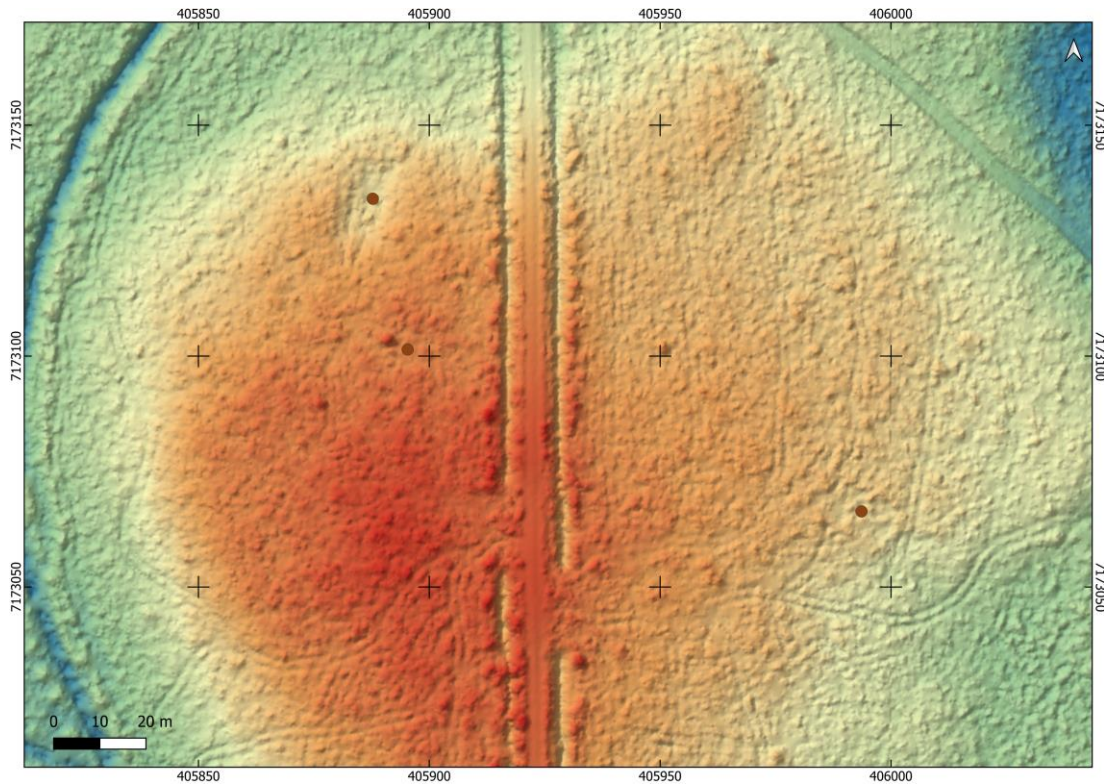

Kuva 11. Hakkuujätekasa Hakulinkankaalla, selvitysalueen kaakkoisosassa.

Kuivilta metsäkankailta havaittiin erilaisia painannemaisia anomaliaita yhteensä kuusi kappaletta. Honkikankaan ja Kehäkankaan alueilla lähes kaikissa painanteissa haivattiin maanäytekairalla kiviä ja myös ympäröivä maasto oli luonnostaan kivistä. Painanteet erottuivat maastossa hieman muuta ympäristöä matalampana ja usein kosteamman kasvillisuuden alueena. Painanteissa kasvoi usein heinää ja lehtipuun taimia. Selvitysalueen koillisosassa Jussinkankaalla painanteet olivat selkeitä luonnollisia kosteamman maan alueita, joihin on kerääntynyt vettä. Metsäisillä alueilla metsäkoneiden

ajourat ovat selkeästi näkyvillä. Monen painanteen päältä kulki vanha työkoneen ajoura, joka on aiheuttanut maan painumista.

Painanteista, joihin ei ollut kertynyt vettä, otettiin maanäytteitä. Maanäytteissä ei ollut havaittavissa huuhtoutumiskerrosta, mikä todennäköisesti johtuu metsäkoneiden aiheuttamasta maanmuokkauksesta.

Kartta 9. Kehäkankaalla tarkastettiin kolme 5p-laserkeilausaineistolla havaittua painannemaista muodostelmaa, jotka on merkitty karttaan ruskeilla ympyröillä.

Kuva 12. Kehäkankaan painanne. Painanne erottuu maastossa. Sen alueella kasvillisuus oli heinää ja nuorta lehtipuuta.

Kuva 13. Jussinkankaan painanne on luontainen kosteikko, johon on kertynyt vesi. Päältä on ajettu metsäkoneella.

Kuva 14. Kuivilla kankailla metsäkoneiden ajourat olivat jättäneet maastoon hyvin selkeästi urat, joissa maanpinta on rikkoutunut.

Vuoden 1846 pitäjänkarttaan Vuolunojan mutkaan on merkitty ratas veteen. Uoman vartta havainnoitiin noin 200 metrin matkalla, mutta merkkejä mahdollisesta myllyrakennuksesta ei löydetty. Historiallisen ilmakuviin perusteella 1990-luvulla myllyn sijainnin kohdalle on tullut kulkureitti. Vuoden 2015 ilmakuvassa paikalla on silta ja metsäautotie. Vuoden 2025 maastotarkastuksen hetkellä silta oli purettu, mutta tienpohja oli selkeä maastossa. Kyseinen kohta Vuolunojassa on hieman koskinen. Paikalla on havaittavissa, että vedessä kiviä on siirrelty ja raivattu ajouran kohdalla.

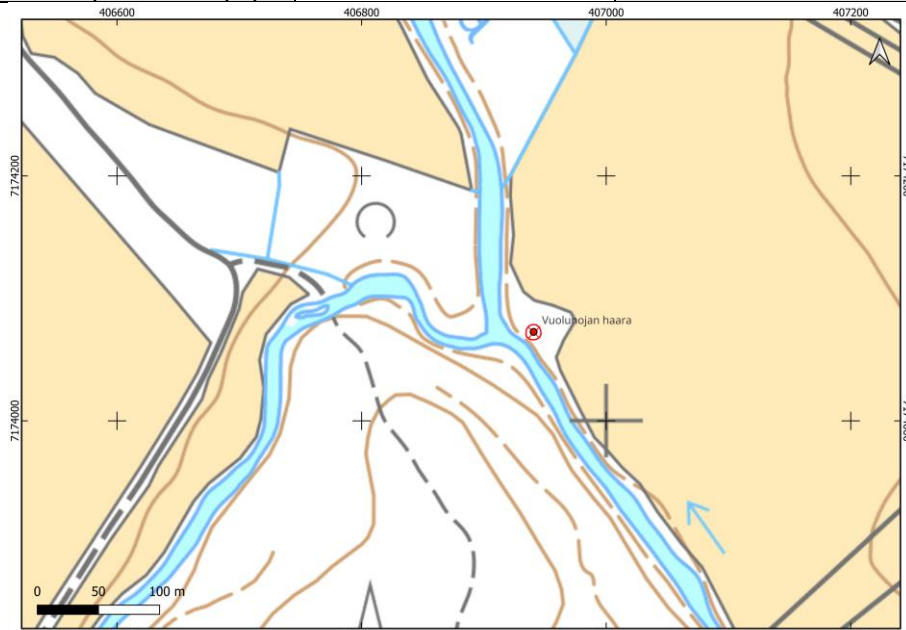

Kuva 15. Vuoluojan ylittävä ajoura, jonka läheisyydessä on mahdollisesti historiallisten karttojen perusteella sijainnut myllyrakennus. Tästä ei havaittu jäännöksiä maastossa.

4 Kohdetiedot

Alla on kuvattu tarkemmin uutena kohteena dokumentoidut. Kohteen perustiedot on taulukoitu sekä uusista kohteista esitetty ehdotus muinaisjäännöslajiksi.

4.1 Vuolunojan haara

Mj-tunnus	uusi kohde	Laji	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Tarkenne	tervahauta
Ajoitus	historiallinen	Sijainti ETRS-TM35FIN	P: 7174073 I: 406941
Korkeus merenpinnasta, (m):	45,0	Paikkatietoselite	5p- laserkeilausaineisto
			Sijaintikartta

Ympäristön kuvaus:

Kohde sijaitsee Vuolunojan haaran koillispuolenrannalla peltojen ympäröimällä pienellä metsäisellä saarekkeella. Metsäsaarekkeen ympäristä on voimakkaasti ojitettu. Alueella kasvaa iäkkäitä kuusia ojan rannan läheisyydessä.

Kohteen kuvaus:

Kohde vaikuttaa hyvin paljon tervahaudan jäännökseltä. Sen ympärillä on selkeät vallit ja keskeltä se on hieman laakea, muuta ympäristöä matalampi kuopanne. Vallien ja sisäpuolella sijaitsevan kuopanteen yhteenlaskettu halkaisija on 8,6 metriä. Vallien ulkopuolella kiertää kohdetta matala ojamainen kaivanto. Halssin ojamaista kaivantoa ei kohteella ole. Vallien päältä, niiden sisäpuolelta kuopanteesta ja kohdetta ympäröivästä ojamaista kaivannosta otettiin useita maanäytteitä, mutta yhdessäkään ei havaittu hiiltä.

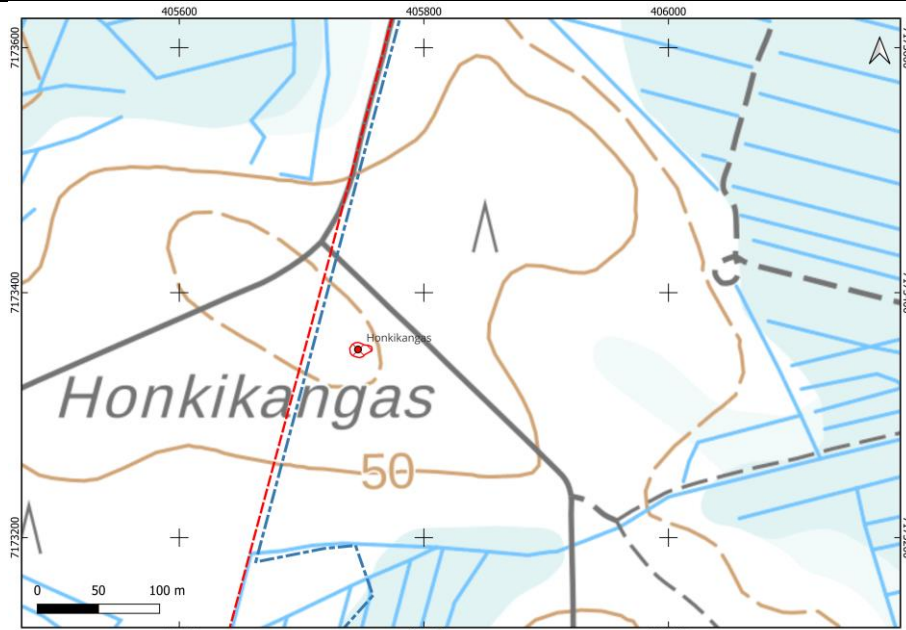
Pitäjäntarkastosten perusteella ympäristössä ei ole sijainnut 1800-luvulla asutusta. 1950-luvun kartoissa kohteen eteläpuolella on pelto latoineen, mutta asuinrakennuksia ei sijaitse läheisyydessä. Tämän perusteella kyseessä ei todennäköisesti olisi vanha kellari.

Kohde voi todennäköisesti olla tervahauta, jota ei ole koskaan otettu käyttöön. Se sijoittuu ympäristöllisesti paikkaan, jossa tervahauta voisi sijaita sekä maastossa havaittavat jäännökset muistuttavat hyvin paljon tervahaudan valleja ja kaivantoja.

Kuva. Todennäköinen tervahauta, kuvattu etelään.

4.2 Honkikangas

Mj-tunnus	uusi kohde	Laji	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Tarkenne	tervahaudat
Ajoitus	historiallinen	Sijainti ETRS-TM35FIN	P: 7173353 I: 405747
Korkeus merenpinnasta, (m):	54,0	Paikkatietoselite	5p-laserkeilausaineisto
			Sijaintikartta

Ympäristön kuvaus:

Kohde sijaitsee metsäisellä kankaalla, jota ympäröivät ojitetut kosteikot. Kohteen pohjoispuolella Lautakankaantie haarautuu kaakkoon ja lounaaseen. Ympäröivä kangas on nuorta mänty-kuusimetsää. Tervahaudan päällä ja sen läheisyydessä kasvaa lisäksi nuorta haapaa ja muuta lehtipuuta. Maasto on hieman kosteaa.

Kohteen kuvaus:

Tervahaudan vallit erottuvat maastossa selkeinä, leveydeltään ne ovat 2 metriä. Tervahauta on muodoltaan suppilomainen, halkaisijaltaan 9,4 metriä ja syvyydeltään 0,6 m. Tervahaudan sisäpuolelta otettiin maanäyte, jossa havaittiin selkeä hiilikerros.

Halssi laskee kohti itää. Se on pituudeltaan noin 4 metriä ja leveydeltään 2 metriä. Tervahaudan itäpuolella kulkee metsäkoneen ajoura, joka osittain kulkee myös halssin ojakaivannon päältä.

Kuva. Tervahauta, kuvattu länteen.

4.3 Peräkangas 1

Mj-tunnus	uusi kohde	Laji	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Tarkenne	tervahaudat
Ajoitus	historiallinen	Sijainti ETRS-TM35FIN	P: 7172493 I: 405715
Korkeus merenpinnasta, (m):	56,5	Paikkatietoselite	5p-laserkeilausaineisto
			Sijaintikartta

Ympäristön kuvaus:

Kohde sijaitsee metsäisellä kankaalla, jota ympäröi tiheään ojitetut kosteikot ja suot. Peräkankaan läpi kulkee voimajohtolinja. Tervahauta sijaitsee kankaan länsiosassa. Ympäristö on nuorta mäntymetsää. Maasto on hieman kosteaa, pohjakasvillisuutena sammal-, varpukasvillisuutta ja suopursua sekä muutamia aivan nuoria lehtipuiden alkuja.

Kohteen kuvaus:

Tervahauta on suppilomainen, halkaisijaltaan noin 8,5 metriä ja syvyydeltään noin 0,7 m. Tervahaudan ympärillä kiertää matala ojamainen kaivanto. Vallit ovat leveydeltään noin 2 metriä ja erottuvat ympäristössä selkeinä. Tervahaudan sisäpuolelta otettiin maanäyte, jossa oli havaittavissa selkeä hiilikerroks.

Halssi laskee kohti pohjoista ja on pituudeltaan noin 3 metriä ja leveydeltään 1,2 metriä.

Kuva. Tervahaudan halssi etualalla ja tervahauta taaempana. Kuvattu etelään.

4.4 Peräkangas 2

Mj-tunnus	uusi kohde	Laji	kiinteä muinaisjäännös
Tyyppi	työ- ja valmistuspaikat	Tarkenne	hiilimiilut
Ajoitus	historiallinen	Sijainti ETRS-TM35FIN	P: 7172409 I: 405939
Korkeus merenpinnasta, (m):	53,7	Paikkatietoselite	5p-laserkeilausaineisto
			Sijaintikartta

Ympäristön kuvaus:

Kohde sijaitsee metsäisellä kankaalla, jota ympäröi tiheään ojitetut kosteikot ja suot. Peräkankaan läpi kulkee voimajohtolinja. Hiilimiilu sijaitsee kankaan itäosassa. Ympäristö on nuorta tiheää mäntymetsää. Miilun päällä kasvaa hieman muuta puustoa iäkkäämpiä kuusia.

Kohteen kuvaus:

Hiilimiilusta parhaiten maastossa on erotettavissa sitä ympäröivät kaivannot. Keskiosa on samalla korkeudella kuin ympäröivä maasto. Kohde on halkaisijaltaan 9,7 metriä. Hiilimiilun keskiosasta otetussa maanäytteessä havaittiin selkeä hiilikerros.

Kuva. Hiilimiilu, kuvattu etelälounaaseen.

Kuva. Kuvan alaosassa havaittavissa miilua kiertäviä kuoppia, joihin on kertynyt vesi. Kuvattu etelälounaaseen.

5 Yhteenveto ja johtopäätökset

Ruukin taajaman läheisyydessä sijaitsevalle Jussinkankaalle suunnitellaan osayleiskaavan muutosta ja laajennusta sekä asemakaava-aluetta. Alueille suunnitellaan teollista toimintaa sekä vihreän energian hankkeita. Maisema koostuu laajoista peltopalstoista erityisesti pohjois- ja kaakkoisosissa, ojitetuista suoalueista ja niiden välisistä metsäsaarekkeista, joissa kasvaa pääosin mäntyä ja kuusta. Metsät ovat kasvatus- ja hoitometsiä, joissa on näkyvissä erilaisia metsänhoidon merkkejä. Geologisesti alueella on sekä turve- että hiekka- ja moreenimuodostumia.

Jussinkankaan kaava-alueiden selvitys kattoi noin 480 ha. Inventoinnissa dokumentoitiin yhteensä neljä kiinteää muinaisjäännöstä: kolme tervahautaa ja yksi hiilimiilu. LIDAR-aineistosta tehtiin useita havaintoja erilaisista anomaliaista taustatyövaiheessa. Maastotarkastuksessa suurin osa kohteista osoittautui luonnollisiksi muodostumiksi tai modernin maankäytön synnyttämiksi. Selvityksen tavoitteena oli tunnistaa alueella mahdollisesti säilyneet arkeologiset kohteet, jotta kaavaratkaisujen vaikutukset kulttuuriympäristöön voidaan huomioida.

Alueelta löydetty neljä kiinteää muinaisjäännöstä edellyttävät huomioimista kaavaprosessissa ja mahdollisissa rakennushankkeissa.

6 Lähteet

Kartat:

Kansallisarkisto

Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma)

Ia. * Pitäjänkartasto (1749–1917)

Pitäjänkartta 2443 05+02+06 Ia.* -/- - Paavola. Vuosi 1846.
Viitattu 3.12.2025

Pitäjänkartasto. 2443 02 Ia.* -/- - Siikajoki, Revonlahti. Vuosi 1846. Viitattu 3.12.2025.

Pitäjänkartasto. 2443 05+06 Ia.* -/- - Siikajoki, Revonlahti.
Viitattu 4.12.2025.

Maanmittauslaitos

Vanhat painetut kartat:

Peruskartat 2443 02 Olkineva & 2443 05 Ruukki, vuosi 1953.
Viitattu 3.12.2025.

Laseraineisto 5 p. Tuotantoalue: Muhos 2025.

Digitaaliset lähteet:

Kulttuuriympäristön palveluikkuna: <https://www.kyppi.fi>

Maanmittauslaitos. Historialliset ilmakuvat: <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi>

Maanmittauslaitos. Vanhat painetut kartat:
<https://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/>

Muinaismuistot info: <https://muinaismuistot.info/>

GTK. Maankamara: <https://gtkdata.gtk.fi/Maankamara/index.html>

Siikajoen kunta: <https://www.siikajoki.fi/ruukki>

Kirjalliset lähteet:

Jussila, Timo & Sepänmaa, Timo 2014. Siikajoki. Ruukki, Jussinkangas-Vuolunoja voimajohtokäytävän Muinaisjäänösinventointi. Mikroliitti Oy.

Jussila, Timo & Sepänmaa, Timo 2014. Siikajoki. Revonlahden tuulipuiston ja Ruukin sähköaseman välisen uuden voimajohtokäytävän muinaisjäänösinventointi. Mikroliitti Oy.

Sakkinen, Mika 1997. Inventointi 1997. Pohjois-Pohjanmaan liitto.

Viljamaa, Sami 2010. Siikajoen Saarikosken, Ruukin Asemanseudun sekä Jokivarren osayleiskaava-alueiden muinaisjäännösinventointi 28.4.-21.5.2010. Kulttuurintutkijain Osuuskunta Aura.

Mäkinieniemi, Kaisa 2014. Pohjois-Pohjanmaan arvokkaiden maisema-alueiden päivitysinventointi. Ehdotus valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaiksi maisema-alueiksi 11.12.2014. Pohjois-Pohjanmaan liitto.

